

El Parc Natural del Cadí-Moixerò: pagesia i ecologisme

Marc Castellon

Fa uns dies vaig rebre un correu convidant-me a l'esdeveniment de celebració dels quaranta anys del Parc Natural del Cadí-Moixerò. L'aniversari representa una gran fita en la conservació d'un dels paratges naturals més característics de Catalunya. Tanmateix, l'escrit de convocatòria contenia un extracte que vaig trobar fora de lloc: *“Una història de quatre dècades en què el paisatge s’ha fet més forestal, les activitats agrícoles i ramaderes han disminuït i la passió per fer activitats a l’aire lliure ha augmentat.”*

Aquesta afirmació i el seu context inclouen una assumpció errònia: que la disminució de les activitats agrícoles i ramaderes és positiva i el creixement de l'oci de muntanya també ho és. El Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat i la direcció del Parc Natural adopten una perspectiva conservacionista clàssica que implica que 'tot ha de quedar com suposadament és'. Es tracta d'un posicionament poc desitjable per diverses raons:

En primer lloc, els agricultors i els ramaders són els propietaris tradicionals de les terres entorn del Parc i són les persones que han cuidat d'aquest paratge durant segles. Podem discutir si certes accions s'han realitzat amb més o menys encert, però el Parc no seria el que és si no fos per ells i elles. Excloure'ls de la gestió del Parc va en contra dels preceptes de l'ecologisme amb consciència social.

En segon lloc, és precisament gràcies a les actuacions de la pagesia que s'han mantingut infraestructures clau perquè el Parc pugui adaptar-se al canvi climàtic. Parlo de les basses, les canalitzacions de reg, els camins, les pistes forestals, les fonts, els prats, etc. Tots aquests elements conformen una xarxa de seguretat i són clau per evitar mals majors quan es produeixen incendis forestals i sequeres.

En tercer lloc, desposseir els agricultors i els ramaders de la seva veu i les seves terres exacerba encara més el model econòmic completament obsolet de segones residències. En veure la superfície on poden conrear i alimentar el bestiar disminuïda, la pagesia es veu obligada a dur a terme activitats econòmiques secundàries, com per exemple vendre part de les seves terres a empreses promotores que solen construir cases unifamiliars. Aquestes sovint es comercialitzen com segones residències.

L'ecologisme del segle XXI entén que en el present tots els paratges naturals tenen una empremta humana i que per evitar els pitjors efectes del canvi climàtic s'ha de treballar amb les poblacions rurals i locals. Només així es poden trobar solucions socialment equitatives i mediambientalment justes. Tenint en compte que el Parc Natural pateix d'un turisme massificat que erosiona els seus paratges amb milers de peus i neumàtics cada any, no crec que ens hàgim de congratular que *“les activitats agrícoles i ramaderes han disminuït i la passió per fer activitats a l'aire lliure ha augmentat.”* Una oració d'aquest tipus demostra una comprensió limitada del que és el medi natural i com podem conservar-lo. Què proposem els ecologistes del segle XXI, sempre en línia amb la necessitat d'adaptar-nos al canvi climàtic?

Primerament, la transferència de suport financer i medis físics de manera directa i estalviant burocràcia a les comunitats rurals. És inviable que els agricultors i els ramaders hagin de contractar un gestor per poder aconseguir ajudes. En segon lloc, cal que la direcció del Parc escolti de forma activa i sincera el territori per trobar sinergies que facilitin la conservació dels ecosistemes de muntanya. Ja n'hi ha prou de processos consultius que són paper mullat i només serveixen per ensenyar un document amb un segell i dir “ho hem fet”. Cal trobar consensos entre les entitats que volem preservar el medi natural i la pagesia que també ho fa. Un de fàcil té a veure amb la recuperació i la millora de les canalitzacions i l'emmagatzematge de les aigües pluvials i superficials. Aquesta infraestructura serviria per irrigar camps, mantenir el bestiar, gestionar incendis forestals i augmentar les reserves hídriques. A mesura que les sequeres es converteixen en la regla i no l'excepció, ens caldrà estar preparats.

Ho deixo aquí, però hi ha molts més punts de retrobament entre els ecologistes i la pagesia. Potser n'escriuré en una altra ocasió. Només des del respecte per qui fa segles que cuida aquestes terres, aconseguirem avançar en la protecció del Parc. Davant tenim una situació d'emergència climàtica que no ha fet més que començar. No podem badar.